

Nr 34.

Ankom till riksdagens kansli den 16 april 1926 kl. 4 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående beredande av ytterligare medel för avveckling av bränslekommissionens verksamhet.

(1:a avd.)

I en till riksdagen den 19 februari 1926 avlåten, till jordbruksutskottet hänvisad proposition, nr 134, har Kungl. Maj:t, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för samma dag, föreslagit riksdagen medgiva, att för avveckling av bränslekommissionens verksamhet må från det i riksstaten för budgetåret 1925—1926 uppförda förslagsanslaget för oförutsedda utgifter disponeras, i mån av behov, ett belopp av högst 1,000,000 kronor.

Beträffande utredningen i ärendet hänvisas till statsrådsprotokollet, varur här må återgivas följande:

På förslag av Kungl. Maj:t hava av 1921 och 1922 års riksdagar till återbetalning av vissa till rörelsekapital för statens bränslekommission tidigare beviljade anslag anvisats 64,300,000, respektive 50,000,000 kronor, att utgå av andra statsinkomster än lånemedel.

För samma ändamål anvisades av 1923 års riksdag, likaledes av andra statsinkomster än lånemedel, 7,536,323 kronor. Det beräknades härvid, att de kommissionens skulder, som därefter återstode att gälda, skulle kunna likvideras med andra av kommissionen disponerade tillgodohavanden samt att därutöver skulle i dylika tillgodohavanden återstå ett belopp av bortåt en halv miljon kronor, vilket ansågs tillräckligt för den slutliga avvecklingen av kommissionens affärer.

Den 28 september 1923 uppdrog Kungl. Maj:t åt domänstyrelsen att från och med den 1 oktober 1923 genom domänfiskalen eller annan lämplig person bevaka och slutföra kronans talan i de mål och ärenden, som i anledning av bränslekommissionens, bränslekommissionens av januari 1921 eller förenämnda likvidatorers verksamhet vore eller kunde bli vid domstol eller hos skiljenämnd eller exekutiv myndighet anhängiggjorda, samt att i övrigt, med övertagande av samtliga de tillgångar och skulder, sistnämnda kommissions likvidatorer i denna deras egenskap omhänderhade, slutligt avveckla kommissionens ekonomiska verksamhet.

I enlighet härmed har avvecklingen av bränslekommissionen handhåfts av domänstyrelsen. Vid slutet av september månad 1924 ansågs detta arbete vara slutfört med undantag för vissa rättegångar, varför dåvarande behållning i

runt tal 650,000 kronor den 1 oktober samma år inlevererades till statskontoret.

Sedan emellertid bränslekommissionen genom högsta domstolens domar av den 7 mars 1924 i de så kallade Trehörningsjömålen förpliktats att till vissa skogsägare med flera utgiva ersättning för viss av kommissionen tidigare utstämplad, men sedermera icke avverkad skog, började efter hand liknande krav framkomma jämväl från andra markägare.

Såsom stöd för dessa krav åberopades, att bränslekommissionen i samband med förfogande över ett skogsområde eller avtal om avverkningsrätt låtit utstämpla eller på annat övligt sätt utmärka träd, varigenom kommissionen finge anses hava förfogat över träden, trots att kommissionen sedermera underlåtit att avverka dessa. I vissa fall gjordes också gällande rätt till ersättning på grund därav att skog, som utstämplats före den 30 november 1917 men avverkats först senare, betalts enligt de lägre priser, som för vissa län stadgats uti riksvärderingsnämndens taxa nämnda dag, i stället för enligt de priser, som stadgats i taxan av den 7 juni 1917. Då kommissionen den 1 oktober 1924 ansågs vara slutligen avvecklad, hade förlikning träffats rörande då föreliggande krav. Sedermera hava dock oupphörligen nya liknande krav inkommit, rörande vilka jämväl uppgörelser förlikningsvis efter hand ingåtts. Förlikningarna hava emellertid krävt stora belopp. I första hand har därvid förutnämnda behållning å 650,000 kronor tagits i anspråk. Genom beslut den 21 augusti och den 6 november 1925 har Kungl. Maj:t från det å riksstaten uppförda anslaget till oförutsedda utgifter anvisat ytterligare högst 485,000, respektive 250,000 kronor, vilka senare summor, sedan på senaste tiden prövade och för utbetalning godkända uppgörelser guldits, jämväl i sin helhet disponerats.

Departementschefen har härefter redogjort för av domänstyrelsen i skrivelse den 22 januari 1926 gjord anmälan, att ett par tusen ärenden låge oprövade och oavgjorda, för vilka ersättningsbeloppen vore omöjliga att angiva men varför i första hand beräknades ett belopp av 500,000 kronor behövt. Under åberopande härav hade domänstyrelsen hemställt, att sagda belopp, 500,000 kronor, måtte anvisas för fortsättande av det åt domänstyrelsen uppdragna avvecklingsarbetet.

Då emellertid av domänstyrelsens skrivelse syntes framgå, att behov av medel, utöver begärda belopp av 500,000 kronor, kunde väntas föreligga inom den närmaste tiden och innan 1927 års riksdag hunne pröva en sålunda ånyo uppkommande anslagsfråga, hade domänstyrelsen anmodats inkomma med yttrande rörande den utsträckning, i vilken ytterligare medel för bränslekommissionens avveckling förutses behövt under tiden intill den 1 mars 1927.

I anledning härav hade domänstyrelsen i utlåtande den 9 februari 1926 framlagt följande överslagsberäkning över sålunda för bränslekommissionens avveckling behövt medel under tiden intill den 1 mars 1927.

Ersättning för stämplad oavverkad skog (inneliggande ärenden)	kronor	400,000
Ersättning för taxesänkning (inneliggande ärenden)	»	100,000
Inlösen av utelöpande förbindelser i den mån de av styrelsen kunna godtagas (maximisumma)	»	225,000
Diverse krav (delvis inneliggande) såsom platshyror m. m.	»	20,000
Administration, rättegångskostnader m. m.	»	25,000
Ersättning för stämplad oavverkad skog (krav, som beräknas vara att emotse)	»	200,000
Ersättning för taxesänkning (krav att emotse)	»	30,000
	Summa kronor	1,000,000.

För egen del har departementschefen i ärendet anfört följande:

»De medel, vilkas utanordnande nu av domänstyrelsen ifrågasättes, äro avsedda för uppgörelse rörande vissa ersättningskrav, vilka under senaste tid börjat framställas mot bränslekommissionen från skogsägare m. fl. i olika delar av landet. Såsom grund för fordringsanspråken hava åberopats tidigare av kommissionen vidtagna utstämplingsåtgärder; kravens framställande har i allmänhet närmast föranletts av den slutliga utgången av vissa rättegångar, de s. k. Trehörningsjömålen, vilka ansetts i viss mån avgörande för bedömande av andra anspråk av likartad beskaffenhet.

Såsom av det föregående framgår hava redan för ändamålet disponerats dels en kvarstående behållning av 650,000 kronor, dels två av Kungl. Maj:t anvisade belopp å 485,000, respektive 250,000 kronor. Nu beräknar domänstyrelsen ett anslag av ytterligare 1,000,000 kronor vara erforderligt. Huruvida härutöver framdeles kan uppkomma behov av ännu någon medelsanvisning, läser icke för närvarande kunna överblickas.

Tvivalsutan måste det anses beklagligt att, utöver de högst avsevärda ekonomiska oppoffringar, sammanlagt över 100 miljoner kronor, staten tidigare måst ikläda sig för avvecklingen av bränslekommissionens affärer, nu skall för samma ändamål påkallas ytterligare betydande kapitalutlägg. Å andra sidan läser dock framstå såsom ofrånkomligt, att de nu framkomna ersättningskraven regleras.

Beträffande de anmärkningar, som gjorts mot handhavandet av ifråga varande avvecklingsarbete, må här endast erinras, att hithörande frågor för närvarande äro föremål för undersökning. Oavsett detta, läser genom den ordning, som numera tillämpas för handläggningen av ifrågavarande skadeståndsärenden, skapats all möjlig trygghet för att statens intressen härvidlag skola i största möjliga mån tillvaratagas.

Vid nu angivna förhållanden och då anledning icke torde föreligga till erinran mot den uppgjorda beräkningen av medelsbehovet, vilken beräkning verkställts med utgångspunkt från att möjligen uppkommande ytterligare anslagskrav skola kunna prövas av 1927 års riksdag, anser jag mig böra till-

styrka, att framställning göres hos riksdagen i syfte att ifrågavarande belopp, 1,000,000 kronor, må kunna ställas till domänstyrelsens förfogande. Beträffande sättet för medlens beredande har jag haft under övertägande, huruvida icke beloppet borde till den del det avser tiden efter den 30 juni 1926 uppföras såsom särskilt anslag å riksstaten för budgetåret 1926—1927. Med hänsyn till vad statskontoret härutinnan anfört, vill jag emellertid förorda, att medgivande utverkas av riksdagen, att hela nämnda summa må i mån av behov utgå från förslagsanslaget för oförutsedda utgifter.»

På sätt departementschefen uttalat måste det tvivelsutan anses beklagligt att utöver de högst avsevärda ekonomiska uppoffringar staten tidigare måst ikläda sig för avveckling av bränslekommissionens affärer nu skall påkallas ytterligare betydande kapitalutlägg. Då emellertid, sådana förhållandena nu föreligga, annan utväg icke torde stå riksdagen öppen än att lämna det av Kungl. Maj:t begärda medgivandet, anser sig utskottet böra förorda den föreliggande framställningen.

Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts förevarande proposition.

Stockholm den 16 april 1926.

På jordbruksutskottets vägnar:

O. NILSSON.

Vid detta ärendes slutbehandling hava närvarit:

från första kammaren: herrar Nilsson i Kabbarp, Sederholm, Boberg, Ingeström, Lundell, Svänsson i Kalmar och Andersson i Arbrå samt

från andra kammaren: herrar Nilsson i Tånga, Olsson i Broberg, Pettersson i Bjälbo, Carlström, Uddenberg i Karlskoga, Andersson i Grimbo, Vahlstedt och Adler.
